

Samband mellan Miljöbalken, Reach och Vattenförvaltningen

Kemikalieinspektionen & Naturvårdsverket
2011-04-08

Syfte

Behov av samverkan

- Komplicerat med speciallagstiftningar som delvis överlappar varandra.
- Flera myndigheter samverkar

Behov av tillsynsvägledning

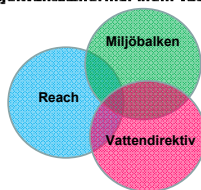
- Eftersatt och efterfrågat vägledningsområde från kommuner och länsstyrelser

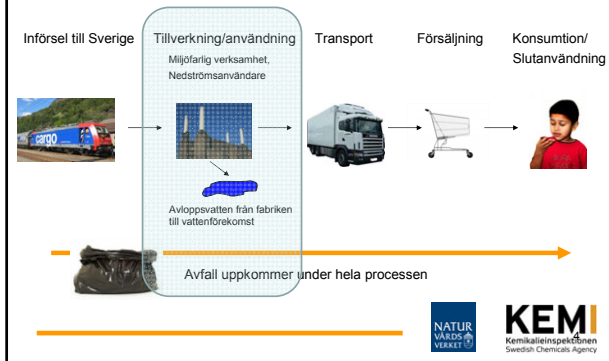
Hur hänger det ihop?

Regelverk som berörs:

- ✓ REACH
- ✓ Miljöbalken
- ✓ Tillstånd för stora Industriälaggningar, IED (förr IPPC)*
- ✓ Avfall
- ✓ Vatten – miljökvalitetsnormer inom vattenförvaltningen

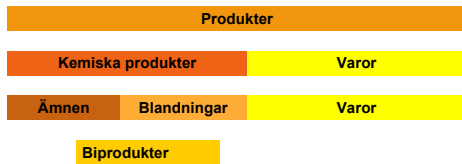

Kemiska produkter - processkarta

Några definitioner

Vad är kemikalier?

Ungefär lika med ämnen... och ganska ofta blandningar

Alla ovanstående kan när som helst bli avfall om avfallsdefinitionen uppfylls

Reach

Avgränsningar

Reach artikel 2.4: Denna förordning skall inte påverka tillämpningen av

- a) gemenskapens arbetsplats- och miljölagstiftning, samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar, ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område...

Syfte

- Ökad kunskap om risker och farlighet med kemiska ämnen

Reach - Exponeringsscenario

Farligt ämne tillverkat eller importerat i > 10 ton per år och per tillverkare/importör

Exponeringsscenario (i säkerhetsdatablad, SDB)

Exponeringsscenario, ES, beskriver

- driftförhållanden och riskhanteringsåtgärder
- ämnets tillverkning/användning
- rekommenderad kontroll av exponering människor och miljön

Krav på nedströmsanvändare utifrån ES

- identifiera, tillämpa, åtgärder för att kontrollera risker, från SDB eller egen bedömning
- rekommendera dito om man säljer vidare

Reach - Tillräcklig kontroll

Exponeringsscenario ska visa att riskerna är "tillräckligt kontrollerade"

Detta visas av tillverkaren/importören genom att följande är uppfyllt:

- ✓ exponering < PNEC (Predicted No Effect Concentration)
- ✓ PBT/vPvB* men inget PNEC → måste minimera exponering
- ✓ exponering < DNEL (Derived No Effect Level)

* Persistent, Bioaccumulative, Toxic or very Persistent and very Bioaccumulative

Reach - Tillstånd och begränsningar

- Tillståndskrav med villkor för särskilt farliga ämnen som listas i bil XIV
- Begränsningsdel i Reach, specifika krav för vissa ämnen givna i bilaga XVII

Miljöbalken

- Miljöbalkens syfte - Hållbar utveckling
- Allmänna hänsynsregler, bl. a.
 - ✓ Omvända bevisbördan
 - ✓ Kunskapskravet
 - ✓ Försiktighetsmått, bästa möjliga teknik
 - ✓ Produktvalsregeln
- En ramlag
 - ✓ Bedömning i varje enskilt fall
 - ✓ Kan ställa högre krav än Reach

Miljöbalken och verksamhetsutövarens ansvar

- Kemikaliehantering vid...
 - ✓ Miljöfarlig verksamhet 9 kapitlet
 - ✓ Vattenverksamhet 11 kapitlet
- Egenkontroll
 - ✓ Grunden i de allmänna hänsynsreglerna
 - ✓ Gäller alla som bedriver verksamhet
 - ✓ Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll gäller för vissa

Tillståndsansökan enligt miljöbalken

- Tillståndet och -ansökan viktig grund för tillsynen
- Kemikaliehantering:
 - ✓ Vilka kemiska produkter som hanteras
 - ✓ Hur produktvalsregeln uppfylls
 - ✓ Vilka försiktighetsåtgärder som behövs
 - ✓ Vilka risker som finns med hanteringen
 - ✓ Hur egenkontrollen byggs upp
- Hur verksamheten omfattas av REACH
- Om verksamheten påverkar en miljökvalitetsnorm

Jämförelse Reach - tillstånd MB

	Reach (utom tillstånd och begränsning)	Tillstånd enl. MB (miljöfarlig och vattenverksamhet)
<i>Ingång</i>	Kemiskt ämne	Verksamhet
<i>Kravkriterium</i>	Exponering < noleffektnivå	Bästa möjliga teknik
<i>Baserat på</i>	Riskbedömning baserat på typexempel	Lokala förhållanden
<i>Vem ställer kraven?</i>	Industrin	Myndighet
<i>Lagstiftning</i>	EU-förordning	Miljöbalken (delvis med EU-direktiv som grund)

Miljö kvalitetsnormer för vatten

- Miljö kvalitetsnormer** för farliga ämnen i vatten
 - ✓ God kemisk ytvattenstatus (gränsvärden för prioriterade farliga kemiska ämnen, f.n. 33 ämnen)
 - ✓ God ekologisk ytvattenstatus (särskilt farliga ämnen)
 - ✓ God kemisk grundvattenstatus (riktvärden för farliga kemiska ämnen)
- Vattenmyndigheterna tar fram åtgärdsprogram** i syfte att följa normerna

- Åtgärdsprogram** riktar sig i första hand till myndigheter och kommuner, men är även ett viktigt underlag när krav ställs i enskilda fall t.ex. för att fördela förbättringskraven.

Miljö kvalitetsnormer för vatten kopplat till Reach

- Kopplingar mellan reglerna om MKN för farliga ämnen i vatten och Reach.** Båda regelverken har betydelse för möjligheten att följa kravet på god kemisk ytvattenstatus.
- Minskad användning av ett ämne = på sikt bättre kemisk status i vattnet**
- Verksamhetsutövare** behöver ha kontroll på användningen av ett farligt ämne i sin verksamhet. Rätt försiktighetsmätt måste analyseras.

Avfallslagstiftning

- Reglerar hantering av avfall
- Ramdirektivet för avfall
 - ✓ Avfallsdefinitionen: "ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med" (artikel 3)
 - ✓ förtydligande av avfallsbegreppet genom beskrivning av när en restprodukt är en biprodukt och inte avfall (artikel 5)
 - ✓ artikel om när avfall upphör att vara avfall (end of waste, artikel 6)
- 15 kap MB och Avfallsförordningen
- Klassning av farligt avfall
- Avfallsförteckning

Reach och avfall, gränsdragningar - avfall eller produkt

I Reach artikel 2 punkt 2 framgår följande:
Avfall* är inte ett **ämne**, en **blandning**
eller en **vara**.

Det vill säga:

- Så länge ett ämne omfattas av reglerna om avfall behöver det inte registreras enligt Reach. Frågan om när avfall upphör att vara avfall **besvaras utifrån avfallsreglerna** och inte utifrån Reach.

Reach och avfall, gränsdragningar - avfall eller återvunnet ämne

Den som gör så att ett avfall upphör att vara avfall betraktas som tillverkare av ämne, blandning eller vara enligt Reach.

Enligt artikel 2 punkt 7d) kan man få undantag från skyldigheten att registrera återvunna ämnen. Undantaget gäller bland annat under förutsättning att ämnena redan registrerats av någon annan. De flesta ämnen som förekommer i återvunna material kommer sannolikt redan att vara registrerade.

Tillsyn enligt Miljöbalken

- Tillsyn över egenkontrollen viktig
 - ✓ Grundregeln i 26:19 MB
 - ✓ Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll
 - ✓ Förelägga om den inte fungerar
- Tillsynsverktyg i 26 kap.
 - ✓ Förelägga, förbjuda
 - ✓ Åtalsanmäla

Samband - Miljöbalken och REACH

- Verksamhetsutövares egenkontroll
 - ✓ Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll gäller också för REACH
 - ✓ Ny bestämmelse för vissa tillverkare
- Tillsyn
 - ✓ 26 kap. MB ska tillämpas vid tillsyn över REACH
 - ✓ Krav kan ställas på egenkontroll för REACH
 - ✓ Kemikalietillsynen enligt MB och REACH integreras

Tillsynsexempel Reach

- Är företaget tillverkare, importör, nedströmsanvändare eller distributör enligt Reach?
- Finns det ett exponeringsscenario som täcker denna användning?
 - ✓ I de fall det krävs exponeringsscenario - Finns rutiner för säkerställa att kemikalierna används enligt detta?
 - ✓ Följs exponeringsscenario? Är scenariot adekvat? Ger det tillräckligt skydd?
- Arbetar företaget med att minimera exponering och utsläpp av PBT/vPvB-ämnena?

Tillsynsexempel Reach, fortsättning

- Finns rutin för att hålla aktuella versioner av säkerhetsdatablad tillgängliga?
 - ✓ Finns rutiner för att rapportera fel i säkerhetsdatabladet till leverantören och för att i 10 år spara den information som behövs för detta?
- Från 2014: Kontrollera att tillstånd enligt Reach finns och följs för tillståndspliktiga ämnen?
- Kontrollera att förbjudna ämnen inte används. De begränsningarna finns listade i bilaga XVII i Reach
- Används ämnen som omfattas av kandidatlistan för tillståndsplikt enligt Reach?

Tillsynsexempel - Miljökvalitetsnormer vatten

- Förutsättning för tillsynsärendet
 - ✓ Sjö eller vattendrag med dålig kemisk status
 - ✓ Verksamhetsutövers kemikaliehantering medför utsläpp av prioriterat ämne enligt vattenförvaltningen
- Tillsynsmyndigheten kan kontrollera följande
 - ✓ bedöm och ställ krav om förbättrad egenkontroll
 - ✓ tillåtlighet enligt MB + skydds krav enligt exp. scenario
 - ✓ om ämne eller hantering är otillåten enligt Reach
 - ✓ behöver verksamhetsutövaren informera uppströms?
 - ✓ om riskhanteringsåtgärderna är OK enligt Reach, bedöm behov av att kräva strängare skyddsåtgärder enligt 2 kap. MB.

Tillsynsexempel - Reach och avfall

- Är materialet avfall? → materialet omfattas av avfallsreglerna och inte av Reach
- Är materialet en biprodukt? → kolla att kriterierna för biprodukt enligt ramdirektivet avfall är uppfyllda. Biprodukter som importerats till eller släpps ut på marknaden i EU ska registreras enligt Reach. För de biprodukter som inte importerats till eller släpps ut på marknaden i EU gäller undantag från registreringsplikten enligt Reach bilaga V.
- Är materialet återvunnet? → då är ämnena i materialet "återvunna ämnen" enligt Reach. Ämnena kan vara undantagna från registrering i Reach om de redan är registrerade (artikel 2.7 d)
- Återvunnet material kan vara både "ämne", "blandning" eller "vara" enligt Reach. Olika regler gäller enligt Reach.

Bra länkar

Exponeringsscenarier

- http://guidance.echa.europa.eu/docs/guidance_document/information_requirements_part_d_sv.pdf

Avfall

- <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Produkter-och-avfall/Avfall/>
- http://guidance.echa.europa.eu/docs/guidance_document/waste_recovered_sv.pdf?vers=12_05_10
- http://guidance.echa.europa.eu/docs/guidance_document/annex_v_sv.pdf

Tack för er uppmärksamhet!